

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN AİLE KATILIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF PRESCHOOL TEACHERS 'VIEWS ABOUT PARENT PARTICIPATION

Neşe KUTLU ABU¹ Zarife KAYAR²

Başvuru Tarihi: 21-06-2019 Yayına Kabul Tarihi: 21-01-2020 DOI: 10.21764/maeuefd.580721

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerini derinlemesine incelemektir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Amasya'da okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 7 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış olup, verilerin analizinde tümevarımsal analizden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenlerinin çeşitli sebeplerle aile katılım çalışmalarını yetersiz bulduklarını düşündükleri belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin aile katılım etkinliklerini çoğunlukla ailelerin seçtiklerini, sınıf içi etkinliklerin daha çok tercih edildiğini ve ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında ailelerin öğrenim düzeyinden ziyade sosyoekonomik düzeylerini göz önünde bulundurdıkları belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında meslek tanıtımı ve pikniklerin dışında okul dışı etkinlikleri çeşitli sebeplerle yap(a)madıklarını düşündükleri tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda okul öncesi öğretmenlerine meslek tanıtımı ve pikniklerin dışında farklı aile katılım etkinliklerinin yapılması; öğretmenlere aile katılımı ile okul dışı etkinliklerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi yönünde nitelikli eğitimlerin verilmesi hakkında öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi öğretmenleri, aile katılımı, okul öncesi eğitim, aile katılım etkinlikleri

Abstract: The aim of this study is to examine in depth the opinions of preschool teachers about parent participation activities in and out of the classroom. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group consists of 7 teachers working in preschool education institutions in Amasya in 2018-2019 academic year. In the study, semi-structured interview form was used and inductive analysis was used for data analysis. According to the findings, preschool teachers find the frequency of family participation studies insufficient for various reasons. The teachers think that family participation activities are mostly chosen by the families and that the knowledge of the families about preschool education is insufficient. It was found that teachers think that they do not activities due to various reasons other than school promotion and picnics with their families. In the future studies, it can be to inform pre-school teachers about planning, implementation and evaluation of out-of-school learning; In addition to the promotion of the profession and picnics, trainings can be given to carry out various activities with families in different out-of-school settings.

Key Words: Preschool teacher, parent participation, preschool education

¹ Dr, Öğr. Üy., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi A.B.D., Amasya, email:nese.kutlu@amasya.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0002-4251-3627>

² Okul Öncesi Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, Samsun, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1399-9867>

Giriş

Aile katılımı, çocuğun gelişim ve eğitiminin desteklenmesi amacıyla ailelerin ve eğitimcilerin oluşturduğu iletişim ve işbirliği sürecini ifade etmektedir (Gürşimşek, Girgin ve Ekinci-Vural, 2006). Aile katılımı yoluyla aileler evde ve okulda düzenlenen çeşitli eğitim etkinliklerine katılarak çocuklarının gelişimini izleme, destekleyici bilgi ve becerileri kazanma fırsatına sahip olmaktadır (Aydoğan, 2010). Aile katılımı çocukların etkinliklere olan ilgi düzeylerini ve etkinliklere katılım oranlarını etkileyebileceği için önemli görülmektedir. Aileler, katılım etkinlikleri ile çocuğun becerileri, ilgi düzeyleri, sosyal durumu, dil ve motor gelişimi gibi pek çok alanda bilgi sahibi olarak çocuğunu çeşitli yönlerini derinlemesine tanıma imkânı bulmaktadır. Aileler, katılım sürecinde çocuklarının gelişiminde daha bilinçli hale gelerek, eğitimlerine daha fazla katkıda bulunurlar.

Aile katılım çalışmalarının özellikle okul öncesi eğitimin başarısını artırmada önemli bir yeri bulunmaktadır (Aktaş Arnas, 2011). Aileler kitap okuma, basit deneyler yapma, sanat, müzik ve eğlenceli oyun etkinlikleri gerçekleştirme gibi sınıf içi katılım etkinlikleri ile süreçte etkin olabilmektedir. İlgili alan yazında, sınıf içi aile katılım etkinlikleri eğitim toplantıları (İnal, 2006), konferanslar (Aktaş Arnas ve Sadık, 2008; Aydoğan, 2010), eğitim panoları (Çağdaş ve Seçer, 2004; Tezel Şahin ve Özyürek, 2011) şeklinde ele alınmıştır. Okul öncesi eğitimde alan gezileri, kurum gezileri, piknikler, doğa gezileri, meslek tanıtımları ve çevre etkinlikleri gibi sınıf dışı etkinliklerle de aile katılım etkinlikleri sağlanabilmektedir (Yıldırım ve Akamca, 2017; Alat, Akgümüş ve Cavalı, 2012). Hem sınıf içi hem de sınıf dışı aile katılım etkinlikleri ile çocukların sosyal hayata uyum sağlamaları ve girişimci özellikte yetiştirilebilmelerine olanak sağlanabilmektedir (Göktaş ve Gülay Ogelman, 2016).

Okul öncesi dönemdeki çocuklar anne ve babayı rol model alırlar, anne-babalarını izleyerek, gözlem yaparak öğrenir ve davranış oluştururlar (Hamamcı ve Akyol, 2003). Bu yüzden okul öncesi eğitimde ailenin eğitime dahil olması, çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlamaktadır (Ateş ve Cevher Kalburan, 2016). Aileler, aile katılım çalışmaları ile çocuğunun okulda neler yaptığını bizzat görerek çocuğu hakkında daha kapsamlı bilgi edinir; tutum ve davranışlarını ona göre şekillendirir. Bu çalışmalarda aile-öğretmen-öğrenci arasında bir bağ kurularak olumlu sonuçlar ortaya çıkar (Aydoğan, 2017; Cömert ve Güleç, 2004; Ogelman, 2014; Tezel Şahin ve Ünver, 2005;; Vural, 2006; Vural ve Kocabaş, 2016). Özlen Demircan (2018) tarafından yapılan bir çalışmada aile katılımı ve aile eğitimi kavramlarına odaklanılmış ve alan yazın taraması ile

“okul öncesi eğitimde aile bağlılığı” kavramının bilimsel altyapısı oluşturulmuştur. Aile ve okulun çocuğun eğitiminde ortak hareket etmesi çocuğun öğrenmesinin en üst seviyede olmasına etki etmektedir (Günay Bilaloğlu ve Aktaş Arnas, 2018).

Aile katılım sürecinin anlaşılması ve katılıma yönelik yaşantıların zenginleştirilebilmesi noktasında öğretmenler önemli birer kaynaktır (Gürşimşek, 2003). Tezel Şahin ve Özyürek (2011) tarafından yapılan bir çalışmada çocukların eğitiminde ailenin rolünü doğru değerlendirebilen eğitimcilerin aile okul işbirliğini iyi bir biçimde sağlayabilecekleri vurgulanmıştır. Bu anlamda öğretmenlerin ailelerle işbirliği içerisinde olarak çeşitli aile katılım çalışmalarını düzenlemeleri; uygun koşulları ve organizasyonları gerçekleştirebilme bilgi ve yeterliliğine sahip olmaları önemlidir. İlgili alan yazın incelendiğinde okul öncesi eğitimde aile katılımının önemi hakkında (Cömert ve Güleç, 2004; Çamlıbel, 2010; Tezel Şahin ve Özyürek, 2011; Aydoğan, 2017; Özlen Demircan, 2018) ve çeşitli aile katılım eğitimlerinin etkilerine yönelik bazı çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Vural, 2006). İlgili bağlamda çalışma grubunu öğretmenlerin oluşturduğu çalışmaların aile katılım ölçek/anketleri ile nicel bir yaklaşımla gerçekleştirildiği görülmektedir (Ünüvar, 2010; Bayraktar ve arkadaşları, 2006). Öğretmenlerin bakış açısıyla aile katılımını sınıf içi ve sınıf dışı boyutlarıyla ele alan; okul öncesi etkinliklerde ailelerin iletişim tarzlarını ve tutumlarını değerlendiren; bu etkinliklerde ailelerin özelliklerini ve işlevlerini konu alan nitel bir çalışmaya rastlanılamamıştır.

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmanın okul öncesi aile eğitim programlarının geliştirilmesine ve bu programlarda gerekli düzenlemelerin yapılmasında alan uzmanlarına ve program geliştirme alanında çalışanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, öğretmenlerin aile katılımına yönelik tutum, inançlarının ortaya konularak mevcut durumun tespit edilmesi bakımından önemlidir. Çalışmada “Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarına yönelik algıları nasıldır?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda aşağıda verilen araştırma sorularına cevap aranmıştır;

1. Öğretmenler sınıf içi ve sınıf dışı aile katılım çalışmalarını nasıl değerlendirmektedir?
2. Öğretmenler aile katılım çalışmalarında aile iletişimini ve tutumunu nasıl değerlendirmektedir?

3. Öğretmenler aile katılım çalışmalarında ailenin hangi özelliklerini göz önünde bulundurmaktadır?
4. Öğretmenler hangi aile katılım çalışmalarında aile desteğini daha fazla hissetmektedir?

Yöntem

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aile katılımına yönelik algılarının derinlemesine incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmaları, bir ya da birkaç kişinin bir kavram ya da olgu hakkındaki görüşlerinin, öznel veya diğer insanlarla benzerlik gösteren nesnel yaşamış deneyimlerinin ve algılarının ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır (Cresswell, 2012; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Amasya ilinde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 7 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler seçilirken gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi kadındır. Ö1 ve Ö2 kodlu öğretmenler 6-10 yıllık; diğer öğretmenler 10-20 yıllık mesleki tecrübeye sahiptirler. Çalışma grubundaki öğretmenlerin sınıflarında toplamda 21-24 çocuk bulunmaktadır. Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö7 kodlu öğretmenler farklı eğitim fakültelerinin okul öncesi öğretmenlik bölümü mezunları iken; Ö5 ve Ö6 kodlu öğretmenler Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünden mezundurlar.

Tablo 1.

Çalışma Grubundaki Öğretmenlere İlişkin Bilgiler

Yüzde	Mesleki deneyim		Mezun olunan bölüm		Sınıf Mevcudu			
	6-10 yıl	10-20 yıl	Okul öncesi eğitim	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	21 çocuk	22 çocuk	23 çocuk	24 çocuk
%	28	72	72	28	23	26	24	37

Veri Toplama Araçları

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış sorulara bağlı olarak sürdürülmesi sonucu daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma kapsamında hazırlanan görüşme formunda dokuz soru bulunmakta olup; soruların amaca uygun, açık, net ve anlaşılır olup olmadığına yönelik bir uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda soruların daha net anlaşılabilmesi için görüşme formunda birtakım düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Veriler uygun yer ve zamanda yüz yüze görüşülerek; ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler ortalama 20-30 dakika sürmüştür. Veriler toplanmadan önce araştırmacılar kendilerini tanıtarak araştırmanın amacı hakkında bilgiler verilmiş; yapılan görüşmenin ve katılımcıya ait bilgilerin gizli kalacağı hakkında katılımcılar bilgilendirilmiştir.

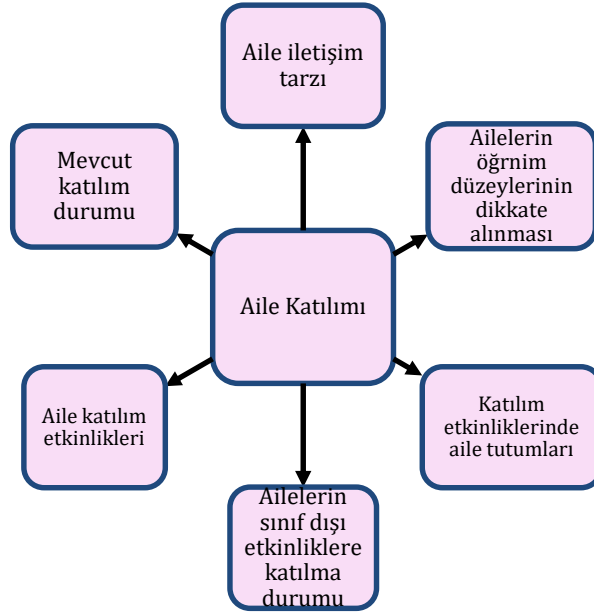
Verilerin Analizi

Katılımcıların görüşmelerinden elde edilen ses kayıtları transkript edilerek tümevarımsal analiz yapılmıştır. Tümevarımsal analiz, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu analizde temel olarak yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşmeye katılan öğretmenlere Ö1, Ö2 şeklinde kodlamalar verilerek katılımcıların bilgilerinin gizli kalmasına olanak sağlanmıştır.

Belirlenen kodların güvenilirliğini tespit etmek amacıyla bir uzman araştırmacılarından bağımsız olarak farklı bir zamanda verileri incelemiş ve kodlar belirlemiştir. Araştırmacılarla alan uzmanının belirlediği kodlar arası tutarlılığı tespit etmek için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$) kullanılmış ve kodlar arasında .78 tutarlılık olduğu belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin aile katılımına yönelik görüşleri hakkında (i) mevcut aile katılım durumu, (ii) aile iletişim tarzı, (iii) ailelerin sınıf dışı etkinliklere katılma durumu, (iv) katılım çalışmalarında ailelerin demografik özelliklerinin dikkate alınıp/alınmama durumu, (v) katılım etkinliklerinde aile tutumları, (vi) aile katılım etkinlikleri adlı altı temaya ulaşılmıştır. Bu temalar Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı hakkındaki görüşlerine ilişkin temalar

Elde edilen bulgular doğrultusunda her bir temaya ilişkin kodlamalar ve alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

1. Okul öncesinde ailelerin etkinliklere katılım durumları teması

Öğretmenlere ilk soru olarak “Ailelerin okul öncesi etkinliklere düzenli olarak katılıp katılmamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğu (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7) ailelerin etkinliklere katılımlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Ö1 kodlu öğretmen önceki yıllarda aile katılımının ailelerin çalışmasından dolayı sınırlı düzeyde gerçekleştirildiğini fakat çeşitli düzenlemelerle bu durumun önüne geçilmeye çalışıldığını bildirmiştir. Öğretmenlerin ailelerin okul öncesi etkinliklerine yeterince katılıp katılmama nedenleri hakkındaki düşüncelerine ilişkin kodlamalar Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Öğretmenlerin ailelerin okul öncesi etkinliklerine yeterince katılıp katılmama durumuna ilişkin kodlamalar

Şekil 2’de görüleceği üzere çalışan ailelerin izin alamama durumu, bazı ailelerin ekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük düzeyde olması, okul öncesi eğitim hakkında yetersiz bilgiye sahip olunması şeklinde çeşitli kodlar bulunmaktadır. Ayrıca aile katılımının sağlanmasına yönelik etkinliklerde ısrarcı olunması ve öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilmesi kodlarına ulaşılmıştır. Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Kendi sınıfıma baktığım zaman velilerimin çoğu çalıştığı için veliler katılamamıştı. Ama bu sene velilerle bir program hazırladım. Herkes hangi haftada geleceğini biliyor ve onlara göre kendilerini hazırlayıp bütün velilerim, aile katılım çalışmalarına katılıyorlar.” (Ö1)

“Aileler okul öncesi eğitim hakkında çok fazla bilgi sahibi olmadıkları için, çok fazla katılım da sağlamıyorlar. Ama biz kurum olarak okul başlamadan önce toplantı yapıyoruz ya da ilk haftasında genel toplantıda gerek öğretmenler gerek idare okul öncesi eğitimine katkılarında bahsediyor. Ailelerin okuldan beklentileri farklı oluyor. Çocuğu olan, özellikle yaş grubunun özelliklerini çok fazla bilmediği için fazla bilgi sahibi olarak da gelmiyor. İşte öz bakıma yönelik beklentileri oluyor...okul öncesi eğitimin ne maksatlı olduğunu çok fazla bilemedikleri için yeteri kadar katılım sağlanamıyor.” (Ö2)

“Yeterince katılmadıklarını düşünüyorum, genellikle zorlamak gerekiyor katılımlarını sağlamak için. Aylık dönemlik planlamalar yaparak yönlendirdiğimiz zaman katılımın daha çok olduğunu görüyorum.” (Ö3)

“Ailelere okul öncesi etkinliklerine kendi yeterlilikleri ile eğitim öğretim düzeyleri maddi durumları hayata bakış açıları ile ilgili olarak katılabildikleri oranda katılıyorlar. Hiç katılmıyorlar dersem onlara

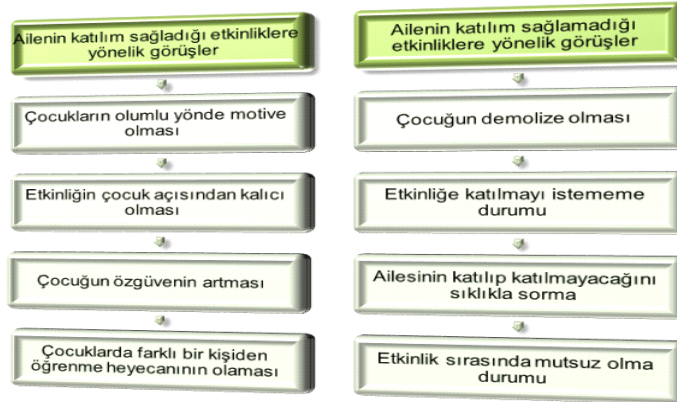
haksızlık etmiş olurum. Genellikle bizim rehberlerimiz eşliğinde katılırlar. Biz yıl içerisinde yaptığımız etkinlikler ile orantılı çalışıyoruz, yıl içerisinde bütün velilerimiz en az bir kez katılım sağlıyorlar. Ama önemli olan sınıfın çoğunda böyle bir katılımı görmek.”(Ö4)

Anaokullarında genelde aileler çalıştığı için aile katılım çalışmalarına çok fazla katılım olmuyor.(Ö5)

Belli oranda katılmaya istekli olsalar da çalışan ailelerimizin çoğunlukta olmasından dolayı fazla katılamıyorlar açıkçası.(Ö6)

Katılımlarının yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bazı ailelerin maddi durumlarının iyi olmamasından dolayı bazı etkinliklere katılmak istemiyorlar. Bazen de etkinliklerde çalışan ailelerin çalıştıkları kurumdan izin alma gibi sorunlar ortaya çıkıyor.”(Ö7)

Öğretmenlere ikinci soru olarak “Aile katılımının sağlandığı ve aile katılımının sağlanmadığı etkinlikler arasında herhangi bir farklılığın olup olmadığı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya ilişkin öğretmen görüşlerini içeren kodlamalar Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Öğretmenlere göre aile katılımının sağlanıp/sağlanamama sonuçlarına ilişkin kodlamalar

Şekil 3 incelendiğinde, ailelerin katılım sağladığı etkinliklerde; çocukların olumlu motive olması, etkinliğin çocuk açısından kalıcı olması, çocuğun özgüveninin artması, çocuklarda farklı bir kişiden öğrenme heyecanının olması kodlarına ulaşılmıştır. Ailelerin katılım sağlamadığı etkinliklere yönelik kodlamalar; çocuğun demoralize olması, etkinliğe katılmayı istememe, ailesinin katılıp katılmayacağını sıklıkla sorma, etkinlik sırasında mutsuz olma şeklinde yapılan kodlamalardır. Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Velilerin yapmış olduğu etkinliklerin çoğu bir sanat çalışması olsun, hikâye çalışması olsun müzik etkinliği olsun, zaten biz onları sınıfta da yaptırıyoruz ama veliler sınıfa geldikleri zaman çocuklar için de

çok büyük avantaj oluyor. Annesi ya da babası sınıfa geldiği zaman ya da sınıf dışında bir etkinlik yapıldığı zaman o çocuğun özgüveninde çok farklılıklar oluyor.”(Ö1)

“Aile katılım çalışmaları çocuk için önemli. Okulda anne babasını görmek çok hoşlarına gidiyor. Daha çok güven kazandıklarını düşünüyorum.”(Ö3)

“Aile katılımının sağlandığı etkinliklerde çocuk annesinin babasının ya da herhangi bir aile büyüğünün ferdinin geldiğini bildiği zaman o kadar mutlu oluyor ki o gün özellikle sevinerek daha mutlu bir şekilde geliyor ve müthiş bir beklenti içerisinde oluyor.”(Ö4)

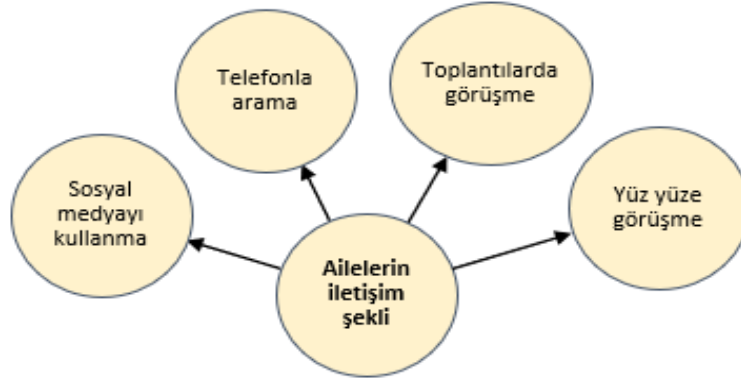
“Yani aslında aile katılımı çalışmalarında bütün çocukların aileleri katılacaksa iyi bir etkinlik oluyor, hepsi katılmalı. Ama birkaç çocuğun ailesi katılıp birkaç çocuğun ailesi katılmayacaksa o zaman sorunlar yaşanır. Çünkü burada çocuklar etkileniyor benim annem benim babam niye gelmedi? diye soruyorlar. Ailesi gelenler mutlu gelmeyenler mutsuz oluyor.”(Ö5)

“Aile katılımı sürekli yapılan bir şey olmuyor. Ama yapıldığı zaman da çocuklar açısından olumlu tepkiler karşılıyoruz. Hoşlarına gidiyor annelerini ya da babalarını veya bir yakınlarını sınıfta görmek hoşlarına gidiyor. Unutmuyorlar o yapılan şeyi. Şöyle bir şeyde var elbette ki sürekli aile katılımı ile ilgili çalışmalar da bizim program akışımızı zorluyor.”(Ö6)

“Aile katılımının sağlandığı etkinliklerde, katılımı sağlayan ailelerin çocuklarına olumlu etkiler meydana geliyor. Çocuklarda aileleride çok mutlu oluyorlar. Bazı aileler oldukça gönüllü, yeni şeyler araştırıp paylaşıyorlar.”(Ö7)

2. Aile iletişim tarzı teması

Öğretmenlere üçüncü soru olarak “Aile katılım çalışmalarında ailelerin sizinle olan iletişim tarzlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Çalışma grubundaki öğretmenler genel olarak ailelerin iletişim tarzlarının olumlu olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenlere göre ailelerin katılım çalışmalarında iletişim tarzlarına yönelik ulaşılan kodlar Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Öğretmenlere göre ailelerin katılım çalışmalarında iletişim tarzlarına yönelik ulaşılan kodlar

Şekil 4’te de görüleceği üzere ailelerin iletişim tarzlarının telefonla görüşme (Ö1, Ö4), sosyal medya aracılığıyla (Ö3, Ö7), toplantılarla (Ö2) ve yüz yüze (Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7) görüşme şeklinde olduğuna yönelik kodlara ulaşılmıştır. Ö4 kodlu öğretmen yerli ailelerin dışında farklı kültürdeki ailelerin Türkçe’ye hâkim olmamalarından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Okul öncesi öğretmeni olunca, bizim 3 basamağımız var okul-aile-çocuk. Ailelerle iletişim çok önemli. Şu anda velilerle iletişimimin iyi olduğunu düşünüyorum ve onlarla telefon görüşmeleri ya da bizim gerekli duyduğumuz taktirde veliyi okula çağırarak birebir görüşme yaparak iletişim kuruyoruz.”(Ö1)

“Ben mesleğime ilk Şanlıurfa’da başladım ve aile ile iletişimi çok fazla kuramadık çünkü farklı dil kullanıyorlardı. Arapça konuşuyordu onlar. Özellikle annelerle hiç konuşamıyorduk, Türkçe bilmiyorlardı. Babalarla iletişim kuruyorduk ama onların sosyokültürel yapıları çok farklıydı. Buraya göre değerlendirme yapacak olursam; burada 6. senem, bizim hiç olumsuz iletişimimiz olmadı. 6 senedir buradayım hiçbir veliyle olumsuz bir şey yaşamadım. Karşılıklı birbirimizi çok sevdik ve hala bu velilerle görüşürüz.”(Ö2)

“Whatsapp gruplarını o kadar çok kullanıyoruz ki sürekli velilerle iletişim halindeyiz. Onlar da sıklıkla istedikleri her şeyi sorabiliyorlar.”(Ö3)

“Benim grubun içerisinde hem Türk velilerim var hem de Iraklı Arap velilerim var. Arap oldukları için çok fazla dile hâkim olmamalarından kaynaklanan bazı iletişim sorunları yaşayabiliyoruz. Tam olarak birbirimize kendimizi anlatamıyoruz. Bazen topluma entegre olamamalarından kaynaklanan sıkıntılar da olabiliyor. Ama onun dışında tabii ki Türk ailelerle gayet güzel anlaşıyoruz. Hem telefonda hem yüz yüze iletişimimiz gayet başarılı.”(Ö4)

“Ben şu ana kadar iletişimde bir zorluk yaşamadım. Karşıdaki insana nasıl mesajlar verirsen öyle

mesajlar alıyorsunuz. Bu sizin tavrınızla da alakalı ve işinizi bildiğinizi hissettirirseniz ailede ona göre yön veriyor.” (Ö5)

“İletişim karşılıklı gelişen bir süreçtir. Eğer olumlu başlarsa olumlu devam ediyor. Ama tabii ki zaman zaman pürüzlerde çıkabiliyor. Fakat konuşarak çoğu şeyi halledebiliyoruz.” (Ö6)

“Ailelerle çoğu zaman güzel bir iletişimimiz oluyor. Burda önemli olan bence insancıl olmak, insanlara değer vermek. Aile bunu davranışlarla da görünce iletişimimizde güçlü oluyor.” (Ö7)

3. Ailelerin sınıf dışı etkinliklere katılım teması

Araştırmada dördüncü soru olarak “Sınıf dışı etkinliklere yönelik aile katılımı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Çalışma grubundaki bir öğretmen (Ö2) haricindeki tüm öğretmenler ailelerin sınıf dışı etkinliklere katılımlarının yetersiz olduğunu veya çeşitli sebeplerle sınıf dışı etkinliklerin tercih edilmediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre ailelerin sınıf dışı etkinlikleri tercih etmeme nedenleri Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Okul öncesi öğretmenlere göre ailelerin sınıf dışı etkinlikleri tercih etmeme nedenlerine ilişkin kodlar

Şekil 5’te görüleceği üzere güvenlik önlemlerinin yetersiz bulunması, mevsimsel şartların uygun olmama durumu, ulaşım ile ilgili problemlerin olması, velilerin sınıf dışı etkinliklere önyargıları gibi çeşitli kodlamalar mevcuttur. Öğretmenler ailelerin sınıf dışı etkinlikleri güvenli görmediklerini ve ailelerin etkinliklere karşı olumsuz algılara sahip olduklarını bildirmişlerdir. Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Sınıf dışı etkinliklere yönelik aile katılımı çok nadir oluyor. Yıl içerisinde en fazla bir tane olur oda mesleğe yönelik olabilir. Nedir mesela kuafördür, kuaför gezisi yaparsın orada katılım olabilir ya da

doktordur hastaneye götürürsün çocuğu hastane ortamında mesleğini tanıtma olabilir. Onun dışında çok fazla okul dışı aile katılımı etkinliğimiz olmuyor. Genelde sınıf içinde oluyor. Hani biraz da güvenlik önlemleri sebebiyle çocukları çok fazla dışarıya çıkarmak da tereddüt edebiliyoruz. Elbette ki yıl içerisinde gezilerimiz oluyor ama biz bunu yine de sınırlamak zorundayız hem mevsimsel şartlardan kaynaklanıyor hem de servise götürüp getirme sıkıntısından kaynaklanıyor...Okul dışı etkinlik için tek bir koşulun sağlanması yetmez hem okul olarak hem aile olarak altyapının bir kere hazır olması gerekiyor. Biz de bir altyapı okul öncesinde maalesef hem zorunlu olmamasından kaynaklanan bir durum var hem velilerin olaya bakış açısı farklı olabiliyor bazı veliler diyorlar ki benim çocuğum ilk defa geziye gidecek bununla ilgili bir duygusal çıkmazları oluyor. Bunlar da sorun oluyor yani çok fazla aslında bizim buna yönelmeme sebebimiz var.”(Ö4)

“Sınıf dışı etkinliklere velilerimizin çalışması nedeniyle çok fazla velilerle birlikte katılmıyoruz Eğer katılım olursa gezi düzenlenecekse bütün velilerimizin olması gerekiyor, bu durumda çoğu zaman sağlanamadığı için çok tercih etmiyoruz.”(Ö5)

“Aileler sınıf dışı etkinliklerden çok sınıf içi etkinlikleri tercih ediyorlar. Mümkün olduğunca da sınıf içinde yapmaya çalışıyoruz zaten. Hem bizim zaman problemimiz hem onların zaman problemi bunu pek mümkün kılmıyor ama zaman zaman gezilerde falan yer almak isteyen veliler oluyor.”(Ö6)

“Okul dışı etkinlikleri çok gerçekleştiriyoruz bu bazen veliden kaynaklanabiliyor. Bazen de okul idaresinden kaynaklanabiliyor. İzin almada sorunlar ortaya çıkıyor vs. Ailelerde kendileri gelemese eğer okul dışında bir yerlere çocuklarının götürülmesini çok istemiyorlar.” (Ö7)

Araştırmada beşinci soru olarak “Ailelerin okul dışı etkinliklere destek verip vermedikleri hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenler ailelerin piknik, alan gezileri ve meslek tanıtımı dışında sınıf dışı etkinliklere çeşitli sebeplerle destek veremediklerini düşünmektedirler. Öğretmenlere göre sınıf dışı etkinliklere ailelerin destek verememe nedenlerine ilişkin ulaşılan kodlar Şekil 6’da verilmiştir.

Şekil 6. Öğretmenlere göre sınıf dışı etkinliklerde ailelerin destek olup olmama durumlarına ilişkin ulaşılan kodlar

Şekil 6 incelendiğinde, öğretmenler çalışan ailelerin zaman sıkıntısının olması, etkinlikler sırasında özgüven sorunu, sınıf içi etkinliklerin daha çok tercih edilmesi ve ailelerin sınıf dışı etkinlikleri güvenli bulmamalarından dolayı sınıf dışı etkinliklere ailelerin destek veremediklerini düşünmektedirler. Öğretmenlere göre destek sağlayan veliler piknik, alan gezileri, meslek tanıtımı gibi sınıf dışı etkinliklere destek vermektedirler. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

“Kendi çalıştıkları kurum olabilir, anneanne, dede, babaannelerinin kaldıkları bir yer olabilir ve tanıdıkları vasıtasıyla farklı yerlere götürdükleri zaman çocuklar yaşayarak öğrenebiliyor.”(Ö1)

“Öncelikle destek olmak istemiyorlar şöyle onlar gerçekten çok heyecanlanıyorlar. Ne bulacağım 24-25 tane çocuk ne yapacağım şeklinde endişeleri oluyor ya da bundan çıktıktan sonra işiniz çok zormuş diye çıkanlar oluyor ama buraya girmeleri de gerçekten önemli...Hatta başlangıca nazaran şimdi muhteşemler çok fazla gelişim değişim var...Geçen sene meslek tanıtımı ile ilgili bir etkinlik yapmıştık. Onun dışında deney yapacaklardı. Meslek tanıtımında ailelerin iş yerlerine gidip öğrendik. Asıl o mesleği icra eden işinde ne yaptığını öğrendik. Bunlar çok önemli çok güzel şeylerdi. Onun dışında müze ayarlamıştı bir velimiz, valiliğe ziyaret ayarlamıştı. Bu tür kurumlardaki insanların neler yaptığını, bizzat kendinden duyduk ve nasıl bir ortamda çalıştıklarını ve bunlar çok güzel şeylerdi. Piknik tarzı şeyler ayarlayan velilerimiz oldu.”(Ö2)

“Yapılınca katkı sağlıyorlar. Örneğin; planetaryum müzesi var onunla ilgili bütün organizasyonu veli kendisi hazırlıyor gideceğimiz saat, servis vs. Gönüllü olarak bir çok şeyi kendileri hazırlıyor sonrasında çocukların seveceği ufak ikramlıklar olabiliyor, küçük hediyeler olabiliyor, bu şekilde paylaşımlarda bulunuyoruz.”(Ö3)

“Aileler genellikle sınıf dışı etkinliklere çok fazla katılım sağlayamıyorlar, hem çalışmalarından dolayı hem de çok fazla ilgili olmamalarından dolayı kaynaklanıyor aslında birazda. Daha çok biz gezi

yaptığımız zaman bize yardımcı olmak adına birkaç tane velimiz bize dahil olabiliyor. Ya da bir aile pikniği yapmışsak bu tür etkinliklerimize katılım sağlıyorlar. Çok fazla etkinliklere katılım sağlayamıyoruz hem velilerin sosyo-ekonomik yapısından dolayı hem de ilgisizliklerinden dolayı açıkçası bir de biz özel anaokulu olmadığımız için bize gelen veliler genellikle ekonomik ve eğitim seviyeleri düşük veliler oluyor genellikle o yüzden çok alakadar olmuyorlar açıkçası”(Ö4)

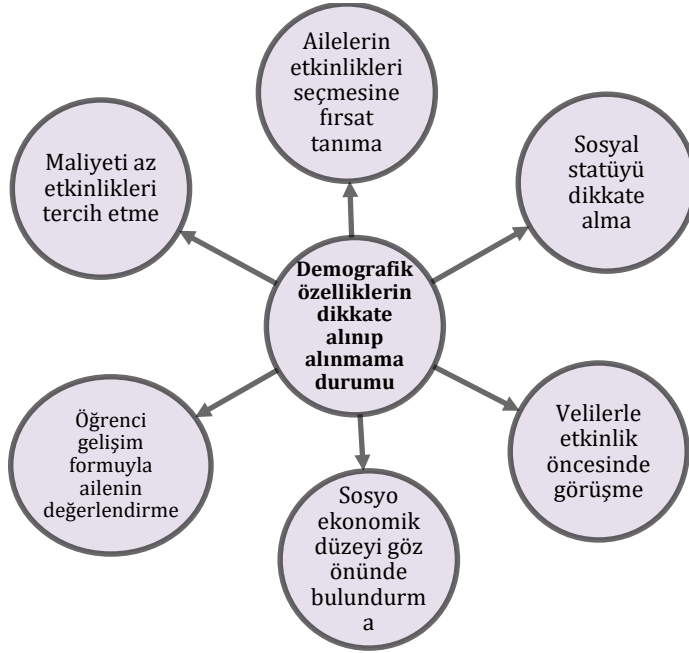
“Talep edersek sağlayabiliyorlar. Çalışan aileler de biraz daha zor oluyor ama gerçekleştirebileceğimiz ölçüde yapabiliyoruz.”(Ö5)

“Eğer biz ihtiyaç olduğunu bildirirsek uygun bir şekilde istersek talep istersek onlar da bizi kırmamaya çalışıyorlar. Ama tabi ki dediğim gibi çalışan aileler çoğunlukta olmasından dolayı biz de pek onlara yük verici şeyler yaptırılmamaya çalışıyoruz.”(Ö6)

“Sınırlı düzeyde okul dışında etkinlik yapsakta aileler meslek tanıtımı ya da piknik gibi gezilerde katkı sağlıyorlar.”(Ö7)

4. Katılım çalışmalarında ailelerin demografik özelliklerinin dikkate alınıp alınmama teması

Öğretmenlere altıncı soru olarak “Sınıfınızda uyguladığınız aile katılım etkinliklerinde ailenin sosyo-ekonomik düzeyini göz önünde bulunduruyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Çalışma grubundaki özel okulda çalışmayan öğretmenlerin çoğu aile katılım çalışmalarında sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurduğunu, genellikle ailelerin etkinlikleri kendilerinin seçtiklerini bildirmişlerdir. Öğretmenlere göre aile katılım çalışmalarında ailelerin demografik özelliklerinin dikkate alınıp alınmama durumları temasına ilişkin kodlara Şekil 7’de yer verilmiştir.

Şekil 7. Öğretmenlere göre aile katılım çalışmalarında ailelerin demografik özelliklerinin dikkate alınıp alınmama durumlarına ilişkin kodlar

Öğretmenlerin altıncı soruya verdikleri cevaplar aşağıda verilmiştir.

“Aile katılım çalışmalarını velilerin kendilerine bırakıyorum, onlar kendileri düzenliyorlar. Zaten çalıştığımız okul velilerin sosyo-ekonomik düzeylerinin gayet yerinde olduğu bir okul, o açıdan sıkıntı yaşamıyoruz.”(Ö3)

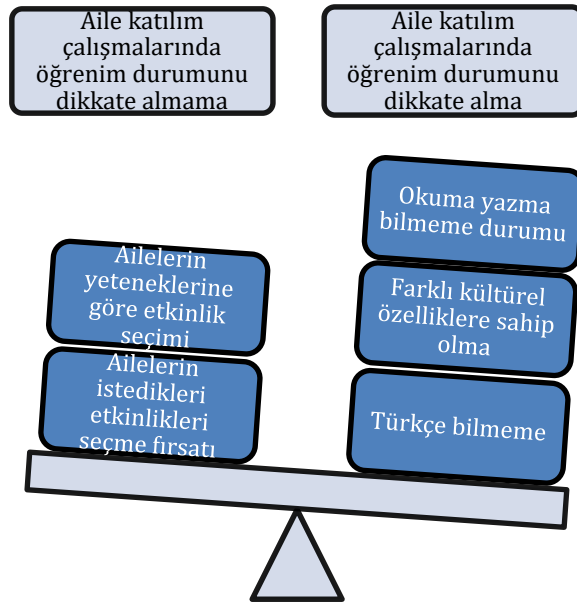
“Tabi hem sosyal statülerini hem de ekonomik seviyelerini göz önüne almak zorundasınız. Doktor olmayan bir veliden doktorluk anlatmasını bekleyemezsiniz ya da birazcık maddiyat gerektiren bir işi durumu biraz daha düşük bir veliye yaptıramazsınız bu doğru olmaz. Bizim etkinliklerimiz öyle çok maddiyata dayana etkinlikler değil zaten mümkün merteye göster-anlat etkinliklerimiz oluyor. Masalcı dede, masalcı nine gibi etkinliklerimiz oluyor. Bazen çok eğitilmiş bir veli bile çocukların karşısına geçip hikâye anlatamıyor. Bazen evde işte besledikleri hayvanlar getirip gösterebiliyorlar işte balık, kedi ve köpek o tarz ev hayvanlarını falan getirip gösteriyorlar. Böyle şeyler var genellikle maliyeti az olan, elimizdekilerle bir şeyler yapıyoruz”(Ö4)

“Genelde aile katılımı çalışmalarında direkt bir şey vermeyip velinin kendisinin bir şey seçmesini istiyoruz. Seçtiği şey öncesinde bize gösterip çocuklara uygun olup olmadığını, yapılır mı yapılmaz mı diye karşılıklı bir görüşme sonrasında belirleyebiliyoruz. Sen şunu yapacaksın sen bunu yapacaksın şeklinde değil onun yerine herkesin kendi yapabileceği ölçüde etkinlikleri kendilerinin belirlemesi istiyoruz. Böylelikle sosyal ekonomik duruma da dikkat edilmiş oluyor.”(Ö5)

“Evet yapacağımız etkinliği ailenin hem eğitim durumunu hem de sosyal ekonomik durumuna göre

belirliyoruz. (Bunları nasıl gerçekleştiriyorsunuz?) Bunun için önce aileyi tanımamız gerekiyor. Bunun için de bizim öğrenci gelişim formalarımızla aileyi değerlendirip kim hangi aile neyi yapabilir ne yapamaz önce onu bir karar kararlaştırıp ona göre bir etkinlik ayarlayıp kararlaştırıp o şekilde yönlendiriyoruz.”(Ö6)

Öğretmenlere 7. Soru olarak “Uyguladığınız aile katılımı çalışmalarında sınıf içi-dışı etkinliklerde ailenin öğrenim düzeylerini göz önünde bulunduruyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Çalışma grubundaki beş öğretmenin (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7) aile katılımlı çalışmalarda, ailelerin öğrenim düzeylerini göz önünde bulundurmadığı görüşüne ulaşılrken, diğer iki (Ö4 ve Ö6) öğretmenin ailelerin öğrenim düzeylerini göz önünde bulundurduğu görüşlerine ulaşılmıştır. Ö1, Ö3 ve Ö7 kodlu öğretmenler aile katılım etkinliklerini çoğunlukla ailelerin seçtiğini ve bu durumdan dolayı kendilerinin öğrenim düzeylerine yönelik bir düzenlemeye ihtiyaç duymadıklarını ifade etmişlerdir. Ö2 kodlu öğretmen eğitim durumundan ziyade ailelerin yeteneklerini dikkate aldığını ifade etmiştir. Öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında ailelerin öğrenim düzeylerini göz önünde bulundurup bulundurmama nedenlerine ilişkin ulaşılan kodlara Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında ailelerin öğrenim düzeylerini göz önünde bulundurup bulundurmama nedenleri

Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Bulundurmuyorum çünkü gideceğimiz yerleri zaten onlar planlıyor bilgim dahilinde.”(Ö1)

“Bulundurmuyorum çünkü herkesten her şekilde faydalanabileceğiniz şeyler vardır. Herkesin muhakkak farklı bir yeteneği vardır. Onlar zaten yapamadığı bir şeyle sınıfa gelmiyor. Belki öğrenim durumu ilkokuldur ama benden çok fazla donanım sahibidir. Ben de onun donanımlı olduğu konuda etkinlik yapmasını zaten uygun buluyorum. Veli ben çok güzel kek yaparım diyor çok güzel kek yapıyor kek yaparken de zaten üniversite mezunu olmasına gerek yok. Üniversite mezunu bir veli geliyor o maket yapıyor. O yüzden herkes kendini iyi hissettiği konuda etkinlik yapıyor. O yüzden beni öğrenim düzeyi ilgilendirmiyor çocuklarla konuşma tarzı beni ilgilendiren kısım.”(Ö2)

“Hayır bulundurmuyorum. Onlar istedikleri etkinliği düzenliyorlar biz de düzenledikleri etkinliğe katılmaya çalışıyoruz.”(Ö7)

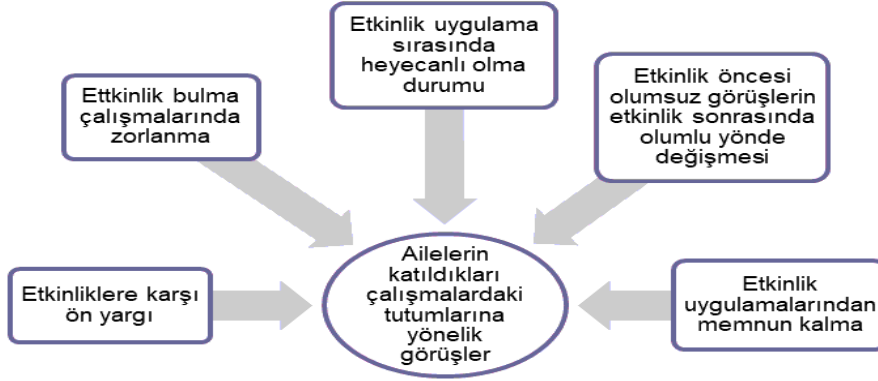
Aile katılımında eğitim düzeylerini göz önünde bulundurduklarını ifade eden öğretmenlerle yapılan görüşmelerden alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Eğitim durumunu göze almak zorundasınız çünkü benim velilerimin içerisinde hiç okuma yazma bilmeyenler var, dilimizi hiç bilmeyenler var. Benim grubum biraz karma bir grup olduğu için velilerimde karma. Velilerimde farklı kültürden insanlar; hem okuma yazmayı bilmeyenler var, hem köyden gelenler var, hem başka bir ülkeden gelen var, hem de şehirlisi var. Böyle karmaşık bir gruptan oluştuğu için onların eğitim seviyesine uygun etkinlikleri tercih ediyorum.”(Ö4)

“Evet öğrenim düzeyine göre etkinlikler seçmeye çalışıyorum. Yani yapabilir mi yapılamaz mı ona göre önce kendim değerlendiriyorum ondan sonra aileye aile söylüyorum. Ya da istek de bulunuyorum.”(Ö6)

5. Katılım etkinliklerinde aile tutumları teması

Öğretmenlere sekizinci soru olarak “Ailelerin katıldıkları çalışmalardaki tutumlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin ailelerin katıldıkları çalışmalardaki tutumları hakkındaki görüşleri Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9. Öğretmenlerin ailelerin katıldıkları çalışmalardaki tutumları hakkında ulaşılan kodlar

Şekil 9’da görüleceği üzere görüşmelerde etkinliklere karşı ön yargı, etkinlik bulma çalışmalarında zorlanma, etkinlik uygulama sırasında heyecanlı olma, etkinlik öncesi olumsuz görüşlerin etkinlik sonrasında olumlu yönde değişmesi etkinlik uygulamalarından memnun kalma şeklinde kodlamalara ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin 2’sinin etkinlik uygulamalarından memnun kalma 1 öğretmenin etkinlik öncesi olumsuz görüşlerin etkinlik sonrasında olumlu yönde değişmesi 1 öğretmenin etkinliklere karşı ön yargı, 1 öğretmenin etkinlik bulma çalışmalarında zorlanma ve 1 öğretmenin ise etkinlik uygulama sırasında heyecanlı olduklarını düşünmektedir. Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Ben bir çizelge hazırladım yapılan etkinlik türü zaman vesaire bilgiler veriliyor velilerin ve form dolduruyorum alt kısmına da görüş ve öneriler dilek istek vesaire dolduruyorum imzasını da alıyorum 3 senedir bunu yapıyorum. O kadar güzel şeyler yazılıyor ki.. İlk etapta çok istekli davranmıyorlar, çünkü ne yapacaklarını bilmiyorlar kalabalık bir çocuğa hitap etmeyi bilmiyorlar. Ben bu sene izleyici rolündeyim ilk etapta isteksiz ama sonrasında istekli oluyorlar.” (Ö2)

“Aile katılımını bir rutine bindirdiğimizde çok istekliler. Çocuklar evde “anne ne zaman geleceksin” dediklerinde sorumluluk hissedip daha istekli oluyorlar. Ama “ne yaptıracağım” konusunda sıkıntıya giriyorlar. Bu konuda sürekli destek istiyorlar.” (Ö3)

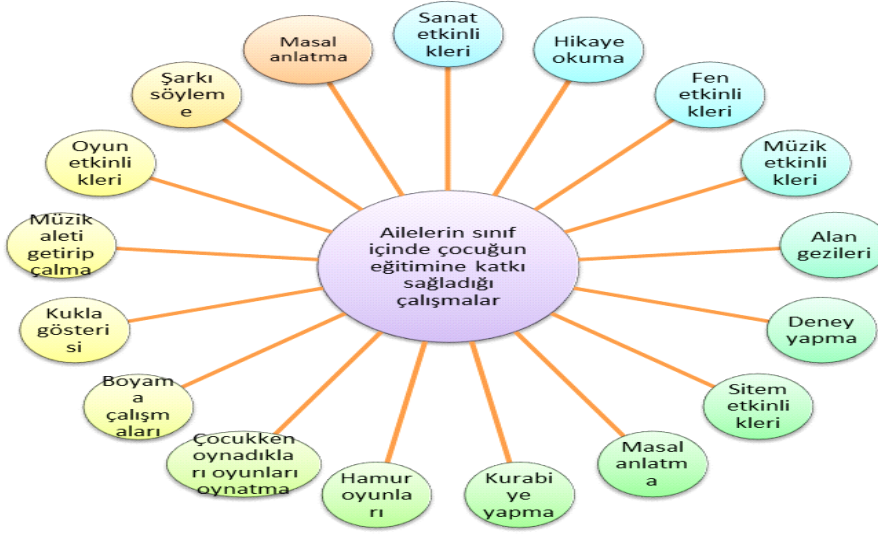
“Çok heyecanlı oluyorlar. Birbirleriyle paylaşımda bulunuyorlar. Mesela çocuklarını almaya geldiklerinde ya da çocuklarını vermeye geldiklerinde birbirleriyle sen nasıl yaptın, ben nasıl yapayım şeklinde birbirlerine tüyo veriyorlar.” (Ö4)

“Yani insanlar bir etkinlik ya da bir şey yapacaksa kendi çocukları için yapıyorlar bunda da bir olumsuz bir durum yaşanmıyor. WhatsApp gruplarımız var artık meşhur WhatsApp gruplarımız o yüzden birbirleriyle gayet iletişim halindedir.” (Ö5)

“Hoşnut oluyorlar memnun oluyorlar mutlu şekilde ayrılıyorlar hem onlar hem biz.” (Ö7)

6. Aile katılım etkinlikleri teması

Öğretmenlere dokuzuncu soru olarak “Aileler çoğunlukla sınıf içinde çocuğun eğitimine nasıl katkı sağlamaktadırlar? Neler yapmaktadırlar?” sorusu sorulmuştur. Ailelerin sınıf içinde çocuğun eğitimine katkı sağladığı çalışmalar ile ilgili kodlamalar Şekil 10’da verilmiştir.

Şekil 10. Ailelerin sınıf içinde çocuğun eğitimine katkı sağladığı çalışmalar ile ilgili görüşleri

Bu soruya ilişkin doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

“STEM etkinliklerimize bu sene başladık fen etkinlikleri deneyi ağırlıklı geliyorlar sanat etkinliklerini ben çok fazla uygun bulmuyorum çünkü çocuklar sürekli yardım istediği için, ben de çocukların kendilerinin yapabileceği bir şey olsun istiyorum daha çok, mesela kar küresi yapıldı.” (Ö2)

“Kitap okuma, hikaye anlatma, masal anlatma. Bazen değişik sunumlar olabiliyor; Kukla gösterisi, mesela şarkı söylemek, eğer bir müzik aleti çalıyorsa onu getiriyor. Müzik etkinliği yapabiliyoruz, oyun etkinliği yapabiliyoruz. Daha çok sınıfta yapılabilecek şeyler. Sanat etkinliği olabilir.” (Ö6)

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aile katılımına yönelik algılarının ve deneyimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenler okul öncesi dönemde çalışan ailelerin izin alamama, bazı ailelerin ekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük düzeyde ve okul öncesi eğitim hakkında yetersiz bilgiye sahip olma durumlarından dolayı aile katılımını yetersiz bulmaktadırlar. Öğretmenler aile katılım yetersizliğinin nedenlerini, kendileri dışında birçok faktöre bağlamaktadır (Şekil 2). Bu bulgunun nedeni, öğretmenlerin programların yoğun olduğunu düşünerek aile katılım etkinliklerine yeterli zaman ayır(a)mamaları veya aile katılımına yönelik alternatif etkinlikler hazırlama konusunda bilgi, beceri ve yeterliklere sahip olamamalarından; bu konuda öz değerlendirme yapmamalarından kaynaklanmış olabilir. Güzelyurt ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir çalışmada ailelerin deneyim eksikliği nedeniyle okul öncesi öğretmenlerinin aile eğitimini önemsemediği ve aile eğitimi uygulamalarında yetersiz oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenler ailelerin çocuğun eğitimine dahil olma sürecine rehber olmaları bakımından kritik bir öneme sahiptirler (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2005). Öğretmenler yapılacak aile katılım etkinliklerini planlanma, organize etme ve uygulama noktasında gerekli bilgi, beceri ve yeterlikleri edinmelidir.

Araştırmada öğretmenlerin çalışan ailelerin izin alamama durumlarından dolayı aile katılımlarının yetersiz olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bu bulgu bazı araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir (Fantuzzo ve ark., 2013). La Paro ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, okul öncesi dönemde bulunan çocukların çalışan ailelerinin etkinliklere daha az katılım gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmenler çalışma durumu gibi bazı özelliklere sahip ailelerle hafta sonu katılım çalışmalarını gerçekleştirebilirler. Bu noktada öğretmenlerin aile katılımına yönelik uygun yer ve zamanı organize etme konusunda çeşitli yeterliklere sahip olmaları; diğer bir ifade ile aile katılımını artırıcı yönde alternatif fikirler üreterek bu gibi sorunlara çözüm üretebilecek beceriye ve uğraşıya sahip olmalıdır.

Çalışmada çeşitli sebeplerle ailelerin okul dışı etkinlikleri tercih etmedikleri/edemedikleri, daha çok sınıf içi etkinlikleri tercih ettiklerine yönelik öğretmen görüşlerine ulaşılmıştır. Bu durumun nedenleri incelendiğinde, okul dışı ortamlarda güvenlik önlemleri ve mevsimsel şartların uygun olmama durumu, ulaşım problemleri, velilerin sınıf dışı etkinliklere karşı ön yargılı olmaları,

velilerin çalışma durumundan dolayı zaman ayıramamaları yönünde öğretmen görüşleri mevcuttur. Bu bulgunun nedeni okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenmenin yaygın olmaması, okul öncesi öğretmenlerinin bu etkinliklerle ilgili aileleri yeterince bilgilendirmemeleri ve öğretmenlerin yönetici ve velilerle yeterince işbirliği kuramamalarından kaynaklanmış olabilir. Yöneticilerin okul dışı etkinlikleri desteklememeleri gibi bazı faktörler ailelerin sınıf içi etkinlikleri daha çok tercih etmelerine neden olmuş olabilir.

Tatar ve Bağrıyanık (2012) çalışmalarında, okul dışı öğretim uygulamalarında okul aile işbirliğinin oldukça önemli olduğunu belirterek, özellikle izin alma gibi çeşitli engellerden dolayı öğretmenlerin okul dışı öğretim uygulamalarını tercih etmemelerine neden olduğu ortaya konulmuştur. Aydemir ve Toker Gökçe (2016) bir çalışmalarında, okul yöneticilerinin temel eğitimdeki okul dışı uygulamalarda tuvalet, beslenme gibi öz bakım becerileri konusunda sorunlar yaşadıklarını; veli onaylarının ve resmi yazıların zaman aldığını düşündüklerini tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmalarda da görüleceği üzere ailelerin sınıf dışı etkinliklere katılımlarının sağlanması için öncesinde resmi prosedürlerin sağlanması, yöneticilerin ulaşım, güvenlik, beslenme gibi çeşitli konularda öğretmeni desteklemesi, okul dışı öğrenme hakkında yöneticilerin ve öğretmenlerin olumlu tutum ve inançlara sahip olmaları gibi birçok faktörün sınıf dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesinde önemli olduğu görülmektedir. Bu durumlar sınıf dışında aile katılım çalışmalarının gerçekleştirilmesini engellemiş olabilir.

Çalışmada okul öncesi öğretmenleri aile katılım çalışmalarını yetersiz olarak görse de, bu süreçte aile iletişimlerinin genel anlamda olumlu olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Öğretmenler farklı kültürdeki ailelerin dile hâkim olamama durumu, bazı ailelerin okuma ve yazma bilmeme durumu, ailelerin kendi kültürlerine ait Türkçe dışında farklı bir dil kullanmaları gibi bazı sorunların iletişimde engel teşkil ettiği bildirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bu bulgu Güzelyurt ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu bulgunun nedeni, göçmen aileler gibi farklı kültürdeki ailelere Türkçe eğitimlerin verilmemesi veya eğitimlerin yetersiz olması; bu ailelerin aile katılım çalışmalarında zorlanmalarına ve öğretmenle iletişim kurmada sıkıntı yaşamalarından kaynaklanmış olabilir. Konaklı ve Göktürk (2018) bir çalışmalarında farklı kültürlere sahip ailelerin okuldaki etkinliklere katılımları konusunda ayrımcılık sorunlarıyla karşılaştıkları; okuldan ve öğretmenlerden ilgi ve destek beledikleri tespit edilmiştir. Çalışmada ayrımcılığa yönelik farklı kültürdeki ailelerin ve öğrencilerin bütünleştirildiği sanatsal, kültürel ve sportif etkinliklerin

düzenlenmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur (Konaklı ve Göktürk, 2018). Ereş (2014) göçmen çocukların eğitiminde, eğitim sisteminin girdilerinin ve eğitim sürecinin sorunlu olduğunu ve bu sorunların giderilmesinde eğitim politikalarının belirlenmesi ve bu politikalara uygun bir planlamaya ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

Çalışmada çoğu öğretmen aile katılım çalışmalarında ailelerin öğrenim düzeylerini dikkate almadığını, bazı öğretmenler ailelerin becerilerini ve yeteneklerini daha önemli gördüklerini ifade etmiştir. Bu durumun gerekçesi genelde etkinliklerin aileler tarafından seçilmesine fırsat sunulması ve yeteneklerin oldukça önemsendiği yönündedir. Az sayıda öğretmenin öğrenim düzeylerinin dikkate alma sebepleri ise okuma yazma bilmeme durumunun ve düşük bilişsel kavrayışın etkinlik türünün seçiminde önemli olduğu görüşüdür. Öğretmenlerin aile katılım çalışmalarında öğrenim düzeyini dikkate almamaları ve yeteneklerine odaklanmaları aile katılım çalışmalarının yapılma sıklığını azaltmış olabilir.

Öğretmenler aile katılım çalışmalarının çocukların kalıcı öğrenmelerine ve özgüvenlerine katkı sağladığını; düşünmektedir. Bu süreçte hem çocukların hem aile ve öğretmenin yeni şeyler öğrendiğini bildirmişlerdir. Çalışmadan elde edilen bu bulgu Sağlam ve Çalışkan'ın (2017) yaptığı çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada araştırmaya katılan ebeveynler ve öğretmenlerin; aile katılımı etkinliklerinin çocuklar açısından önemli olduğunu düşündükleri, çocuklarda özgüveni arttırdığı, ebeveyn-çocuk ve öğretmen ilişkisini güçlendirdiği, öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımının çocuk üzerindeki etkileri konusunda farkındalıklarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerin çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için aile katılımlarının faydalı olduğu yönünde farkındalığa sahip olmaları oldukça önemli bir husustur (Atakan, 2010; Çamlıbel Çakmak, 2010; Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2003).

Öneriler

- ✓ Göçmen aileler gibi farklı kültürdeki ailelerin okul öncesi eğitime katılmalarını; öğretmenlerle ve çevreleriyle iletişimlerini etkili şekilde sağlamaları için ilgili kurum ya da kuruluşlar tarafından bu ailelere yönelik eğitimler düzenlenebilir.
- ✓ Okul öncesinde aile özellikleri göz önünde bulundurularak, zenginleştirilmiş sınıf içi-sınıf dışı aile katılımlı etkinliklerin geliştirilmesi, uygulanması, yaygınlaştırılması önerilebilir.

- ✓ Okul öncesi öğretmenlerine okul dışı öğrenmelerin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi hakkında; meslek tanıtımı ve pikniklerin dışında farklı okul dışı ortamlarda çeşitli aile katılımlı etkinliklerin yapılması yönünde eğitimler verilebilir.
- ✓ Aile katılım çalışmalarına yönelik yöneticiler tarafından destekleyici eğitim politikaları oluşturulabilir.
- ✓ Ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgi düzeyleri artırılarak, aile katılım çalışmalarının niteliği ve sayısı artırılabilir.

Kaynaklar

Aktaş-Arnas, Y. (2011). Okul öncesi eğitimde aile katılım stratejileri. Y. Aktaş-Arnas (Ed.), Aile eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı (s. 97-158). Ankara: Vize Basım.

Aktaş-Arnas, Y. ve Sadık, F. (2008). *Okul öncesi eğitimde sınıf yönetimi*. (1. Baskı.) Ankara: Kök Yayıncılık.

Alat, Z., Akgümüş, Ö. ve Cavalı D. (2012). Outdoor activities: Early childhood teachers' beliefs and practices. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 8(3), 47–62.

Atakan, H. (2010). Okul öncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine değerlendirilmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Ateş, Ö. ve Cevher Kalburan, N. (2016). *Akademik Bakış Dergisi*. 55, 62-88.

Aydemir, İ. ve Toker Gökçe, A. (2016). Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin görüşleri. *3rd International Eurasian Educational Research Congress*.

Aydoğan, Y. (2010). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. T. Güler (Ed.), *Anne baba eğitimi*. (103-104). (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aydoğan, Y. (2017). *Okul öncesi eğitimi programlarında aile katılımı*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 131-145.

Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(20), 1-18.

Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2004), *Anne baba eğitimi*. Konya: Eğitim Yayıncılık.

Ekinci Vural, D. (2006). Okul öncesi aile katılımı (Yayımlanmış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ereş, F. (2014). Türkiye’de göçmen eğitimi sorunsalı ve göçmen eğitiminde farklılığın yönetimi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 017-030.

Fantuzzo, J., Gadsden, V., L., F., Sproul, F., McDernott, P., Hightower, D., & Minney, A. (2013). Multiple dimensions of family engagement in early childhood education: evidence for a short form of the family involvement questionnaire. *Early Childhood Research Quarterly*, 28, 734-742. doi:10.1016/j.ecresq.2013.07.001

Göktaş, İ. ve Gülay Ogelman, H. (2016). Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 415-438

Gülay-Ogelman, H. (2014). *Yaşamın ilk yıllarında oyun: Oyuna çok yönlü bakış*. Ankara: Pegem Akademi.

Günay Bilaloğlu, R. ve Aktaş Arnas, Y. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. doi: 10.16986/HUJE.2018043536

Gürşimşek, I. (2003). Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikosoyal gelişim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 125-144.

Gürşimşek, I., Kefi S. ve Girgin, G. (2007). Okul öncesi eğitimde babaların katılım düzeyi ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.

Gürşimşek, I., Girgin, G. ve Ekinci-Vural, D. (2006). 5–6 yaş çocukları ile annelerine verilen destekleyici eğitimin çocukların gelişimine etkisinin incelenmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 25, 109-118.

Güzelyurt, T., Birge, F., ve Ökten, A. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 64-74. <http://dx.doi.org/10.33400/kuje.538425>

Hamamcı, Z. ve Akyol, A.K. (2003). Çocuklarda empati gelişimi ve bilişsel gelişimin incelenmesi. Kültürlerin buluşması: erken çocukluk gelişimi ve eğitime yansımaları. OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı, Kuşadası/Türkiye.

İnal, G. (2006). Öğretmenlerin anaokulları ile anasınıflarındaki programlara ailelerin katılımı konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Konaklı, T. ve Göktürk, Ş. (2018). Aile katılımında alternatif arayışları: İzmit roman aileleri örneği, *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 605-630, doi: 10.23863/kalem.2019.115.

La-Paro, K. M, Kraft-Sayre, M. ve Pianta, R.C. (2003) Preschool to kindergarten transition activities: involvement and satisfaction of families and teachers. *Journal of Research in Childhood Education*, 17(2), 147-158, doi: 10.1080/02568540309595006

Miles, M. B., Huberman, A. M., Huberman, M. A., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Pub.

Morrison, J., Story, P., & Zhang, C. (2015). Accessible family involvement in early childhood programs. *Dimensions of Early Childhood*, 43(1), 33-38.

Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 6(62), 29-34.

Özlen Demircan, Ö. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı sistemini genişletmek: aile “bağlılığı, ortaklığı, katılımı ve eğitimi”. *İlköğretim Online*, 17(4), 1-19.

Sağlam, M. ve Çalışkan, Z. (2017). Okul öncesi eğitimde aile katılımına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi, *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 39-49.

Tatar, N., ve Bağrıyanık, K. E. (2012). Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin okul dışı eğitime yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 11(4), 883-896.

Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2011). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*, (İkinci Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tezel Şahin, F., ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.

Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719-730.

Vural, D. E., ve Kocabaş, A. (2016). Okul öncesi eğitim ve aile katılımı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1174-1185.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı.) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

Parent participation is very important in preschool education. Families have knowledge in many areas such as child skills, interest level, social status, language development with participation

activities. Teachers are important resource in understanding the family participation process and enriching the experiences towards participation. Based on literature review, there are studies about the importance of family participation in preschool education and the effects of various family participation trainings. No research studies are found on the characteristics and functions of families in these activities and evaluates the communication styles and beliefs of families in preschool activities.

This study aimed to examine in depth the opinions of preschool teachers about family participation activities. This study aimed to contribute to the development of preschool family education programs and to make necessary arrangements in these programs. In the findings, it is important to determine the current situation by revealing the attitudes and beliefs of the teachers towards parent participation.

Research Problem

- 1) How do teachers evaluate in-class and out-of-class family engagement?
- 2) How do teachers evaluate family communication in classroom and out-of-class family engagement?
- 3) Which characteristics of the family take into consideration in the teachers' in-class and out-of-class family participation studies?
- 4) In which family participation activities do teachers feel more of family support?

Method

Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. Phenomenology aims to reveal one or several people's views about a concept or phenomenon, subjective or objective experiences and perceptions similar to other people. The study group consists of 7 preschool teachers in Amasya in 2018-2019 academic year. All research participants are female teachers. Two teachers have 6-10 years of experience; other teachers have 10-20 years of professional experience. There are a total of 21-24 children in the classes of teachers in the study group. Teachers coded as Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 and Ö7 are graduates of pre-school education departments of different education faculties; Teachers with code Ö5 and Ö6 are graduates of

Child Development and Education. In the study, semi-structured interview form was used. The voice recordings obtained from the participants' interviews were transcribed and inductive analysis was performed. Inductive analysis aims to reach the concepts and relationships that can explain the collected data. The main process in this analysis is to bring together similar data within the framework of certain concepts and themes and interpret them in a way that the reader can understand.

Findings and Discussion

According to the findings, preschool teachers find the frequency of family participation studies insufficient for various reasons. The teachers think that family participation activities are mostly chosen by the families and that the knowledge of the families about preschool education is insufficient. Result indicate that teachers state that they do not engage in enriched family involvement activities other than picnics with families. Although preschool teachers perceive family participation studies as inadequate, they think that family communication is generally positive in this process. It has been reported that some problems such as teachers' lack of command of language in different cultures, families' illiteracy status, and families' use of different languages belonging to their own culture constitute obstacles in communication.

In the study, although preschool teachers consider their family participation studies to be insufficient,–they thought that family communications were generally positive in this process. Some teachers reported that families in different cultures experienced problems arising from not learning Turkish. This finding obtained from the study is similar to the results of a study conducted by Güzelyurt et al. The lack of adaptation training for families in different cultures may be the reason for this result. Konaklı and Göktürk (2018) found that families with different cultures encountered discrimination problems in their participation in activities in the school. It was determined that they expect interest and support from the school and teachers. In the study, suggestions were made to organize artistic, cultural and sports activities in which different families and students of different cultures are integrated (Konaklı and Göktürk, 2018). The reason for this finding obtained from the study may have been due to the lack of Turkish education in families of different cultures such as immigrant families or the inadequacy of the education, because these families had difficulties in family participation studies and had difficulties in communicating with the teacher. Eres (2014) stated that in education of immigrant children, the

inputs and education process of the education system are problematic, and that education policies are determined and a suitable plan is needed to overcome these problems.

Suggestions

Supportive education policies can be developed by managers for family participation efforts.

By increasing the knowledge levels of families about preschool education, the quality and number of family participation studies can be increased.

In the future studies, it can be to inform pre-school teachers about planning, implementation and evaluation of outdoor learning with families.

ETİK BEYAN: " Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katilimine Yönelik Görüşlerinin Derinlemesine İncelenmesi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim."